

Standpuntnotitie

Kunststofketen en zwerfafval

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inzameling van al het huishoudelijke afval. Het is een bij uitstek lokale taak waar iedere inwoner mee te maken heeft. De afgelopen jaren zijn er flinke stappen gezet door gemeenten en hun inwoners in het verbeteren van afvalscheiding. Gemeenten faciliteren die verbetering door fors te investeren in hun inzamelsysteem. Ondergrondse containers, andere ophaalfrequenties en nieuwe afvalbakken zijn het gevolg.

In het kader van het programma Van Afval naar Grondstof (VANG) hebben gemeenten stevig geïnvesteerd in de (gescheiden) inzameling van opnieuw te in te zetten grondstoffen. Gebaseerd op de bestaande infrastructuur kiezen gemeenten voor een inzamelsysteem dat tegemoetkomt aan een optimale combinatie van inzamelmethode, tot aan verwerking van het gehele pakket aan huishoudelijke afvalstromen. Denk hierbij aan groente-, fruit- en tuinafval, papier, glas, klein chemisch afval en kunststof. Zoals zo vaak richt het huidige debat zich voornamelijk op een klein maar financieel belangrijk deel van onze afvalinzameling: kunststof verpakkingen.

Bij onze inwoners is zwerfafval een van de grootste ergernissen. Een korte uiteenzetting van de twee onderwerpen volgt hieronder.

Kunststofketen

Nog maar sinds 2008 worden kunststofverpakkingen op grote schaal gescheiden ingezameld, gerecycled en weer toegepast. De ontwikkelingen daarin gaan snel. Door gerecycled kunststof toe te passen in nieuwe producten, wordt gebruik van primaire grondstoffen beperkt en CO₂-reductie gerealiseerd. Gemeenten vinden het heel belangrijk om hiermee door te gaan. Met het oog op de breed gedragen wens om productkringlopen maximaal te sluiten (zowel financieel als qua grondstoffen), is echter meer nodig.

Bredere producentenverantwoordelijkheid kunststof en goede recyclebaarheid kunststof

De uitvoering van de producentenverantwoordelijkheid voor verpakkingen is vastgelegd in de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022. Producenten van verpakkingen maken dankbaar gebruik van de brede inzamelsystemen van gemeenten.

De wettelijke verantwoordelijkheid geldt nu uitsluitend voor verpakkingen, maar daarmee wordt de materiaalketen van kunststof niet gesloten. Dat leidt tot vreemde situaties. Een badeend gevuld met shampoo is een verpakking en moet worden gescheiden. De speelgoed-badeend is geen verpakking en maakt dan ook geen deel uit van de wettelijke producentenverantwoordelijkheid. Dit blijft verwarrend en draagt niet bij aan het draagvlak onder burgers, wat een negatief effect heeft op de algehele motivatie om al het afval te scheiden.

Daarnaast zorgt de aanwezigheid van complexe kunststofcombinaties (bijvoorbeeld een chipszak) voor problemen op het gebied van recycling en uiteindelijke toepassing in nieuwe producten. Gemeenten streven naar een circulaire economie waarin alle soorten kunststof (verpakkingen) goed kunnen worden ingezameld en gerecycled. Zo komen wij tot een hogere kwaliteit recyclelaat en behalen we een grotere milieuwinst.

Verhogen van doelen, kwaliteit en vraag

Voor het realiseren van een circulaire economie (op het gebied van kunststof) moet de keten volledig sluiten, zowel op financieel vlak als qua grondstoffen. Daarvoor is publiek-private samenwerking onontbeerlijk om de vraag naar gerecycled kunststof te stimuleren. De in ontwikkeling zijnde uitvoeringsorganisatie beoogt hieraan tegemoet te komen.

Langjarige zekerheid over kostendekkende vergoedingen voor gemeenten, goed te recyclen kunststof en stimulering van de vraag, maken ketensluiting ook daadwerkelijk mogelijk.

Op de algemene ledenvergadering van de VNG in 2017 is een [motie](#) aangenomen die hier op aansluit en oproept om de recyclingdoelstelling (nu 52%) voor kunststof te verhogen.

Om kunststof beter en hoogwaardiger te recyclen, is het belangrijk dat de kunststoffen die op de markt komen te recyclen zijn en dat het kunststof goed wordt gescheiden. Zo kunnen de sorteerinstallaties de kunststoffen zorgvuldig uit elkaar halen en producenten gerecycled kunststof weer toepassen in nieuwe producten. Daardoor neemt de milieuwinst van de kunststofrecycling (nog) verder toe en worden de maatschappelijke kosten beperkt.

In de huidige praktijk slagen producenten, inzamelaars, gemeenten en rijksoverheid er nog niet in om het de consument en inwoner helder te maken hoe zij bijdragen aan een hoogwaardige inzameling en verwerking van kunststof. Gemeenten zien het dan ook als een maatschappelijke taak om de vraag naar toepassingen van gerecycled materiaal te ondersteunen. Door circulair in te kopen wordt de ontwikkeling van een circulaire economie ondersteund en neemt de waarde van producten toe. We kunnen het echter niet alleen.

Zwerfafval

Eén van de meest genoemde ergernissen van onze inwoners is de aanwezigheid van zwerfafval in de openbare ruimte. Gemeenten ruimen dat op met hoge maatschappelijke kosten tot gevolg. Elk jaar kost het opruimen de samenleving ongeveer € 200 miljoen. Dit gaat ten laste van de algemene middelen van gemeenten.

Aanpak

De bestrijding van zwerfafval vraagt om maatschappelijke bewustwording en een brede aanpak met een diversiteit aan instrumenten. Hierbij spelen alle partijen (van producent tot consument, en van inwoner tot overheid) een rol. De verscheidenheid aan beschikbare instrumenten en middelen moet optimaal worden ingezet om de hoeveelheid zwerfafval substantieel te kunnen beperken.

Een uitbreiding van het statiegeldsysteem is een veelgehoorde suggestie om de huidige aanpak te versterken. Het recente onderzoek van CE laat zien dat een dergelijke uitbreiding in potentie een behoorlijke impact heeft (reductie van 70 tot 90% van flesjes en blikjes in het zwerfafval). Bijkomend voordeel is dat het een aanzienlijk effect zou kunnen hebben op de kosten die gemeenten maken om het zwerfafval op te ruimen (reductie van maximaal 80 miljoen aan opruimkosten). We benadrukken wel dat een brede aanpak gewenst is. Uitbreiding van het statiegeldsysteem is niet voldoende voor bestrijding van al het zwerfafval, denk hierbij bijvoorbeeld aan peuken en kauwgom.